

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת צו ח' ניסן תשע"ב | גליון 496

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

גאולת מצרים - גאולת עולם

שבת קדושה זו נקראת **שבת הגדול**, כמה טעמים נאמרו בדבר, כפי שמובא בספרים הק'. ניתן לבאר טעם נוסף, בעזרת השם יתברך. הנה ביציאת מצרים הוציאנו ה' בְּיַד תְּזִקָה וּבְזִרְזַע נְטוּיָה, ויש להבין ענינים ומהותם של היד החזקה והזרוע הנטויה, ומדוע הוצרכו בני ישראל לצאת ממצרים דווקא באופן זה?

אלא יסוד גדול בידנו, שכל ישועה שנעשתה לאבותנו בימי קדם, עומדת היא לנצח נצחים, וכוחה להשפיע מאותו סוג ישועה גם לאחר שנים רבות, **ותשועתם הייתה לנצח**. וכיוון ששעבוד מצרים היה גדול וכבד עד למאוד, עד שעבד לא היה יכול לצאת ממצרים, לכן אם הקב"ה לא היה בא וגואלם לא היו נגאלים לעולם, כיוון שעדיין לא הוכשרה הדרך שדרכה מושפעת הגאולה לסוג כזה של שעבוד נורא.

אך אחר שנגאלו בני ישראל ממצרים, כבר נוסדה ונקבעה הדרך שבה יגאלו בני ישראל מיד צר, וע"י גאולת מצרים נמצא מקום וסמך לגאולת עולם, ובכל גלות וגאולה שהיו לעם ישראל, טמונים יסודות הגלות והגאולה שבמצרים. וזה כוונת הכתוב **וּבְחַקְתָּהּ וּבְחַקְתָּהּ הוּא גְּאֹלֶם וַיִּנְטָלֶם וַיַּעֲשֶׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם**, דהיינו, שבכח גאולת מצרים אפשר להיות מושפעות עוד גאולות **כָּל יְמֵי עוֹלָם**.

זה מה שאמו אומרים ב'קדושת כתר' שבתפילת מוסף, הן **גאלתי אתכם אחרית כראשית**, דהיינו, שהגאולה העתידה להיות במהרה בימנו היא כראשית, כגאולת מצרים שהיא ראשית לגאולות, וממנה נובעות ומושפעות הגאולות כולן. ולכן נאמר הן **גאלתי**, בלשון עבר, ולא בלשון עתיד הן **אגאל** אתכם אחרית כראשית. משום שבגאולת מצרים כבר טמונים כל הגאולות כולן, והיא שורש ובית אב לכולן.

לכך הוצרכה גאולת מצרים להיות בתוקף גדול, **בְּיַד תְּזִקָה... בְּזִרְזַע נְטוּיָה, וּבְשִׁפְטֵים גְּדֹלִים**, כדי להכשיר ולהכין את כל הגאולות העתידות לבוא. וכמובא בחז"ל (ברכות י"ב ע"ב), ששעבוד מלכות עיקר ושעבוד מצרים טפל לו. וכן מובא בתלמוד ירושלמי (סוכה ב' ג'), שיעבודה של בבל היה קשה משעבודה של מצרים. ובחמלת ה' על עמו ישראל, פתח נתיב לגואלם ממצרים ולהביאם אל נחלתם, בזאת וזבה פתח הקב"ה פתח לכל הגאולות העתידות לבוא.

על פי זה ביאר הבעש"ט זיע"א את דברי חז"ל (תענית כ"ד ע"ב) על רבי חנינא בן דוסא, שכל העולם כולו ניתן בשביל חנינא, והוא עצמו די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. דהיינו שרבי חנינא פתח **שביל** ודרך של פרנסה בשביל דורו, וכן בכל דור ודור יש לו פרנס ממונה המשפיע בזכותו לדור כולו. וכן זכות אבותנו הק' גדולה ועצומה, ומה שיסוד ותקנו, לדורות תקנו, וצדקתם עומדת לעד. וכאשר פתחו שביל וצינור לפרנסה או ישועה, נשאר שביל וצינור זה פתוח לעולמים, לעבור דרכו שפע וברכה לכל הדורות כולם.

לכן נקראת שבת זו **שבת הגדול** כי כחה גדול עד לימנו אנו, וכח האמונה שהתגבר אצל בני ישראל באותה שבת, שהאמינו בה' ולא פחדו מהמצרים עדיין קיים עד ימינו, ויש כח מיוחד בשבת גדולה זו לשאוב ולקבל שפע של אמונה ובטחון בה'.

ויה"ר שבקרוב יערה ה' יתברך עלינו רוח חדשה ממרום, ויושיענו ויגאלנו שנית כמו שנאמר הן **גאלתי אתכם אחרית כראשית להיות לכם לאלהים**, אכ"י"ר.

דברי הימים

שבת הגדול

שבת זו נקראת "שבת הגדול" על שם הנס הגדול שנעשה בה, שלקחו בני ישראל את פסחיהם, וראו המצרים שלוקחים את אלוהיהם לשחטו והיו שינהם קהות ולא אמרו דבר. ומי שנעשה לו נס קרוי גדול, ולכן השבת שנעשה בה הנס קרויה "שבת הגדול". ומנהג ישראל שהגדול והזקן שבהם דורש בשבת זו לציבור להודיעם את הדינים השייכים לפסח.

י' בניסן

י' בניסן ב' תפ"ח, יום תענית צדיקים על פטירת **מרים הנביאה ע"ה בת עמרם ויוכבד**, למה נקרא שמה מרים? על שם שמררו המצרים את חייהם של בני ישראל במצרים. אמר ר' אלעזר: אף מרים בנשיקה מתה. אמר ר' אמי: למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לומר לך, מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתתם של צדיקים מכפרת. אמרו חז"ל, שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: **משה ואהרן ומרים**. ושלש מתנות טובות נתנו על ידם, ואלו הן: **באר וענן ומן**. **באר** - בזכות מרים. מתה מרים נסתלקה הבאר, שנאמר: **וַתָּמָת שָׁם מֵרִים, וַיִּמַד אֶחָד כְּתוּב: "וְלֹא הָיָה מַיִם לְעֵדָה"** וחזרה בזכות משה ואהרן. י' בניסן ב' תפ"ט, יהושע ובני ישראל עברו את הירדן. בזמן זה של ימי הקציר היה הירדן מלא על גדותיו. הכהנים נושאי ארון ברית ה' עברו תחילה **"וַיַּעֲמְדוּ הַמַּיִם הַיַּרְדִּים מִלְּמַעְלָה קָמוּ גַד אֶחָד... הַיַּרְדִּים עַל יָם הַעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תָּמּוּ וְנִכְרְתוּ... וְכָל יִשְׂרָאֵל עֹבְרִים בְּחֻבְבָה"**. נס קריעת הירדן היה גלוי לכל העמים, כיוון שמי הירדן קמו ועמדו לנד גבוה, שהלך והגביה כל עוד שבני ישראל היו עוברים בירדן, ונראה הנד לכל יושבי ארץ כנען.

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
20:14	19:34	18:22	ירושלים
20:11	19:36	18:38	ת"א אשדוד
20:11	19:36	18:28	חיפה
20:11	19:35	18:36	ב"ש

השיעור השבועי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34, רובע י"ב, אשדוד. פרטים נוספים בטל: 08-8679897

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע, לאחר הרשמה במייל: info@shoovaisrael.com
כמו כן ניתן לקבל במייל את דבר התורה היומי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א
לאחר הרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

איש ואשה
שיזכו

עבודת פֶּרֶךְ - פֶּה-רֶךְ

פרעה הרשע בהעבירו את בני ישראל בפרך השתמש בתחבולה. בתחילה דיבר אליהם בפה-רך והזמין את כולם להכיר טובה לממלכה לבוא לבצר את הערים לעמול יחד עם המלך ובמשכורת נאה. בדק המלך את הספקם ביום זה, וקבע להם להשלים את אותה המכסה מידי יום ויום, אך העבודה ללא העידוד והשכר הייתה כבדה עליהם ויאנחו בני" מן העבודה.

מעשה באחד ממלכי יוון, שהציעו לו לאשה את בתו של מלך פרס. קם ונסע לפרס וראה את כבוד עושרו ורוחב מלכותו של מלך פרס, ומיד התארס עם בתו והבטיח לשאתה לאשה בעוד שנה ולהביאה לארמונו בארצו. כשחזר ליוון, הביט על ארמונו והיה נראה בעיניו כה עלוב ומכוער ליד ארמון מלך פרס. גמלה החלטה בנפשו לבנות ארמון חדש מהודר ברוב פאר והדר. אך האדריכלים שהוזמנו איכזבו אותו באמנם, כי ארמון כרצון המלך דורש לכל הפחות שלוש שנות עבודה. קצף המלך איים כי ישלמו בחייהם אם לא יסיימו את הארמון כנדרש. אמרו לו האדריכלים, כי מוטב שימיתם מעתה, כי הדבר אותו דורש המלך בלתי ניתן לביצוע.

באותה העת הגיע הצורף היהודי עם התכשיטים אותם בחר המלך לארוסתו. שאל המלך לדעתו של הצורף. הרהר היהודי בדבר ואמר: אכן צדקו האדריכלים, אך יש לכך תקנה, ידוע שכל פועל מנצל שליש מכוחו ומרצו לעבודה. אם תאיים על העובדים שיחישו עבודתם, מהר מאד יתעייפו ולא יוכלו להמשיך. אך אם המלך בכבודו ינצח על המלאכה ויעודד וימריץ את הפועלים להזדרז בעבודה, ואף יחמיא להם על הספקם ויבטיח להם שכר כפול על עמלם, אזי יעמדו הפועלים ביעד ולא יתעייפו ותוך שנה שהיא שליש מהתוכנית המקורית, יוקם ארמון לתפארת. ואכן, בתום השנה התנוסס ארמון מלכות מוכן לקבל את פני המלכה. לא אחת אנו פונים אל בן הזוג באופן חד-משמעי ותקיף, או מזלזל ומתקיף. אם נשים לב, דיבור שכזה רק מרחיק אותנו האחד מהשני, וודאי לא משיגים כך את מטרתנו. חשוב שנלמד לפנות אל בן הזוג באופן נעים ומכבד, לא ע"מ להשיג טובות הנאה, אלא מצד מצות "ואהבת לרעך כמוך", כפי שדריכנו הרמב"ן באיגרתו הידועה: "תתנהג תמיד לדבר כל דברין בנחת לכל אדם ובכל עת".

כפועל יוצא, פניה בלשון רכה ונעימה, בעידוד ובתמיכה, מהווה תמריץ להיענות לבקשה, או להבין את עמדת הפונה. הרב אליהו דסלר זצ"ל מלמד אותנו (מכתב מאליהו ד') שכאשר פונים לזולת בבקשה כלשהי "אל תשתדל רק שיעשה, אלא שירצה לעשות, ויהיה מאושר בעשייתה". וזה תלוי רק בנו, באופן הנאה והמכבד שפונים לבן הזוג, ובהוקרה אמיתית על כל מעשיו.

מגיד מראשית אחרית

דרשו חז"ל, כאשר שלח הקב"ה את משה רבנו לגאול את ישראל. תמה משה רבנו ואמר: כשירד יעקב למצרים, כך הבטחת אותו "אֲנֹכִי אֶרְדֶּךָ עִמָּךְ מִצְרָיִם וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַם עִלָּה", הבין בתחילה משה רבנו דברים כפשוטם, שאמר הקב"ה אנכי אעלה ולא ע"י שליח, ולכן אמר "מִי אֲנֹכִי כִי אֶעֱלֶךָ אֶל פְּרֵעָה", כי אין אני, אותו "אֲנֹכִי" שהבטחת ליעקב. אך הכוונה בדברי הקב"ה היתה למסור לו סימנים לגאולה הראשונה והאחרונה. דהיינו, במילת "אֲנֹכִי" אורידך למצרים, ובמילת "אֲנֹכִי" אעלה למדו חז"ל, שהגאולה האחרונה אף היא בלשון "אֲנֹכִי", מפסוק זה "אֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ" - בגאולה זו, "גַם עִלָּה" - בגאולה העתידה, שבה נאמר "הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיאִים". רבי אישיהו פינטו זצוק"ל בספרו "כסף נבחר" מדקדק, מדוע דווקא התייחד לשון זה של "אֲנֹכִי" בשתי הגאולות? אלא, שצפה הקב"ה והביט מראשית אחרית, שאינם נגאלים ישראל ממצרים, כי אם בזכות התורה שהם עתידין לקבל. א"כ, זכות קבלת התורה שמתחלת ב"אֲנֹכִי ה' אֶלְהֵיךָ" היא שעמדה להם. אף לעתיד, כימי צאתנו מארץ מצרים, אשר גאלנו ביד חזקה וברחמים גדולים, כן יגאל אותנו וישיב בנים לגבולם. אם יהיו בידינו מעשים טובים, ימהר יחיש מפלט לנו. ואם לאו, אותה הזכות של קבלת התורה, שעמ"י לא הפרו מעליהם - תעמוד להם. והגאולה, בעיתה תצמח.

ברמראות

"שמשים עצמו כמי שאינו. דבר זה רמוז בפרשה "זאת תורת העלה הוא העלה" אם יש באדם תורה, ורוחו "עלה" ומתנשאת. אזי "הוא" - התורה, "העלה" - עולה מעליו, ומותירה אותו לבדו עם גאותו.

"על חלת לְחֶם חֲמִץ וְקָרִיב קֶרְבָּנו" (ז', י"ג)

קרוב תודה, מביא אדם על דבר הודאה על נס שנעשה לו, שניצול מצרותיו. ומביא ארבעים חלות, שלושים מצה, ועשר חמץ. לחם אחד מכל מין ומין נותן תרומה לכהן, והשאר נאכל על ידי הבעלים. אמנם החמץ לא היה מוקרב על המזבח, כפי שנצטוונו "כִּי כָל שָׂאֵר וְכָל דָּבָשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לָּהּ" (ויקרא ב' י"א). ובכל אופן, מדוע היה צריך לתת בקורבן ההודאה חלות משהם מין חמץ? רבי עובדיה ספורנו זצוק"ל מבאר, כי סיבת הדבר שהביא על האדם את הסנה, הוא החטא שנגרם בעטיו של היצר הרע המשול ל"שאר שבעיסה". ולכן צריך לכלול בקרבן תודה לחם ממין חמץ להזכיר זאת לאדם.

"וַיַּחַגְר אֹתָם אֲבָנִים" (ח', י"ג)

בעל ה"משך חכמה" מדייק מדוע בכל מקום בו כתוב אבנט, נכתב הוא בלשון יחיד, למעט בפרשת תצוה בה כתוב "וְעִשִּׂיתָ לָּהֶם אֲבָנִים" (כ"ח ל"ט). ומבאר ע"פ מה שמובא ברמב"ם שהאבנט היה אורך ל"ב טפחים, ורוחבו כ-ג' אצבעות, נמצא שהיתה מידה שווה ואחידה לכל האבנטים. מה שאין כן בשאר הבגדים, שלכל כהן היו מגבעת ובגדים כמידתו שלו. לכן נאמר אבנט בלשון יחיד.

"זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח" (ו, ב)

אמרו חז"ל על רבי אליעזר ורבי יהושע שהיו יושבין וחזרוין בדברי תורה... והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני, וירדה אש מן השמים והקיפה אותם... ועיקר נתינתן מסיני, לא ניתנו אלא באש שנאמר "וַיַּהֲרֹ בַעַר פָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם" (דברים ד יא). נאמר בשם הרה"צ רבי שלמה מארלין זצ"ל: תורה שלומדים עם חיות וההתלהבות באש הקודש של מעלה, זאת היא התורה "העלה על מוקדה" שעולה למעלה לשמים. מסופר שהבעש"ט זיע"א נכנס פעם לבית המדרש, ואמר "רואה אני שבית המדרש מלא בתורה" שמוחו הנוכחים לשמע דבריו, חשבו כי לשבחם התכוון. או אז הסביר הבעש"ט, כתוב בתיקוני הזוהר, שתורה שלומדים ללא חשק, אהבה ויראה, אינה פורחת למעלה, לשמים. "התורה שלכם אינה פורחת למעלה, ולכן בית המדרש מלא תורה..."

"זאת תורת העלה הוא העלה" (ו, ב)

מורן החיד"א זצוק"ל מביא מדרש על אדם שהלך יחד עם אליהו הנביא, כשעבר ליד נבלה המעלה צחנה, הניח האדם את ידו על חוטמו, ואליהו הנביא לא חש בריח הרע. אך כאשר חלפו ליד אדם יהיר ומתנשא, מיד כיסה אליהו הנביא את חוטמו ולא יכול היה לסבול להיות במחיצתו. למדנו להלכה שאסור ללמוד תורה במקום מטונף, ואף להרהר בדברי תורה אסור. אם המתגאה גרוע יותר מצחנת נבלה, אין התורה יכולה לשהות במחיצתו. אמרו חז"ל המתגאה חכמתו מסתלקת ממנו, ואין התורה מתקיימת אלא במי

טבילת כלים

דין טבילת כלים נאמר בפרשת הכשר כלים מאיסורם "כֹּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר אֵךְ גָּמֵי נְדָה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמַיִם" (במדבר לא, כא). אמנם נאמר דין הגעלת הכלים בסמוך לדין טבילת הכלים, אך טעמים אינם זהה. הגעלת הכלים באה להכשיר את הכלי שהשתמשו בו במאכלי איסור. ואילו טבילת כלים היא אף בכלים חדשים שלא השתמשו בהם במאכלי איסור. אלא שכאשר הכלי נמצא ברשות הגוי שורה עליו טומאה, שאינה עוברת ממנו אלא על ידי טבילה. ואף שאין זו טומאה ממש, שהרי יתכן שהכלי לא נגע בדבר טמא, מ"מ הוי כעין טומאה, וזהו לשון הפסוק "וְטָהַר". וכן אמרו חז"ל (ירושלמי סוף מסכת ע"ז) "שהטבילה, כדי להוציא את הכלי מטומאת נוכרי ולהכניסו לקדושת ישראל".

כל כלי סעודה המיועדים לאכילה, שתיה ולהגשה. או כלי בישול המיועדים להכנת צרכי הסעודה, בין חדשים ובין ישנים, בין ששימושם בחמין ובין ששימושם בצונן, שנעשו ממתכות או מזכוכית, או מצופים במתכת או זכוכית, ונעשו ע"י גוי או שנקנו מגוי אף שנעשו ע"י ישראל. צריך להטבילם במקוה כשר של ארבעים סאה. כלים שנעשו מחרס, אבן, עץ, עצם, פלסטיק אינם חייבים בטבילה. כלים ששימושם חד פעמי אינם צריכים טבילה. כלים שעליהם מבשלים את האוכל או מחממים אותו, כמו כיריים, כיריים חשמליות ופלטה, אינם חייבים בטבילה. אך המגשים, השיפודים ושאר החלקים שבאים במגע ישיר עם האוכל, צריכים טבילה.

המים צריכים לגעת בכל הכלי בין מבפנים ובין מבחוץ, ולא ישאר ממנו מחוץ למים אפילו כלשהו. יש להכניס את הכלי בפעם אחת למים, ואין מועיל כמו בהגעלה להכניס חציו האחד ואח"כ חציו השני, משום שמאחר ומקצתו מחוץ למים, תחזור הטומאה ותתפשט בכל הכלי.

ישראל שמכר או נתן במתנה כלי לגוי, וחזר היהודי וקנאו, אף אם לא עבר הכלי בפועל ממש לידיו של הגוי, חייב הכלי בטבילה בברכה. לכן לקראת חג הפסח, במכירת החמץ, יקפיד לא לכלול את כלי החמץ במכירה. ואם חושש לחמץ הדבוק בדופני הכלי, ימכור את החמץ בלבד ולא את הכלי. בסוף ספר אמרי יושר על הנהגות החזו"א מסופר שאירע פעם אחת, שכתבו בשטר מכירת החמץ, שמוכרים הכלים, וציוו להטבילם. מכל מקום מאחר ויש הסוברים שכלי פסח שמכרם לגוי אינם צריכים טבילה, יטבלם בלא ברכה.

מה נשתנה הלילה הזה

ישראל מאמינים בני מאמינים מוחכים בכל יום ויום לביאת המשיח, וזו אחת ממצוות האמונה ומי"ג עיקרים, שאף על פי שיתמהמה עם כל זה נחכה לו בכל יום שיבוא. וכן אמרו חז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל (ר"ה י"א), מאמינים אנו בכל לב, כי בעיצומו של ליל התקדש חג הפסח פתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אנו מבקשים ויגאלנו.

והבן יושב וממתין עד בוש לשמוע קול שופר ושירה של לעתיד לבוא, ואין קול ואין קשב. אז נעצב אל לבו ושאל לאביו: 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?'. הן זהו ליל ככל הלילות שהיו עד עתה והיכן הבטחתך שהבטחתנו, שבעצם הליל הזה נצא מן הגלות ונקבל פני משיח צדקנו?!

משיבו אביו: 'הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא! הלחם הוא התורה כמו שאמר הכתוב "לֶכֶּוּ לַחֲמוֹ בְּלֶחְמֵי" (משלי ט'), הלחם הזה הוא עני ואין לו קופצים ודורשים, ועל כן לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם. אמנם, 'כל דכפיין ייתי וייכול!', יבואו נא כל הרעבים לשבור רעבון נפשם במלחמתה של תורה, אז תתמלא ציפייטנו והשתא עבדי לשנה הבאה בני חורין!'

וכן חוזה הנביא על ימי הגאולה: "הַשְּׁלַחְתִּי רָעַב בְּאַרְצָךְ לֹא רָעַב לְלֶחֶם וְלֹא צָמֵא לְמַיִם כִּי אִם לְשִׂמְעָךְ אֵת דְּבָרֵי ה'" (עמוס ח'), שכאשר יבואו ימיהם שהרעב והצמא יהיה לשמוע את דבר ה', אז תהיה הגאולה השלמה.

לאורם נלך

רבי משה ב"ר נחמן - הרמב"ן - י"א ניסן ה' ל' (1270)

רוב שנותיו ישב הרמב"ן בגירונדה. בשנת ה"א כ"ג נאלץ הרמב"ן להגיע לברצלונה להיכל המלך אראגון שהעריכו מאד, שם ערך ויכוח עם מומר בשם פראי פול, ונצח אותו בתשובות חזקות והביסו. כשהעלה את דבר היויכות על הכתב, דרשו הכמרים להענישו כי דבריו פוגעים בנצרות, ומחמת פחד הגרוש עזב את ספרד ועלה לא"י.

בשנת ה"א כ"ז הגיע הרמב"ן לירושלים, ושיגר משם איגרת בה תיאר את החורבן והעזובה השוררים בארץ: "ואין ישראל בתוכה... רק שני אחים צַבְעִים... ואליהם ייאספו עד מניין מתפללים בביתם בשבתות... ומצאנו בית חרב בנוי בעמודי שיש וכיפה יפה, ולקחנו אותו לבית הכנסת", זו היתה אבן הפינה שואבת ליהודים רבים בירושלים. אחר כך עבר לעכו ויסד בה ישיבה והשלים את פירושו על התורה. איגרת קצרה שלח לבנו ובה הדרכה במוסר ובמידות טובות, איגרת זו התפרסמה מאד בכל קהילות ישראל בשם "איגרת הרמב"ן". שלוש שנים היה בארץ ישראל והרביץ בה תורה ברבים. ב"א ניסן בשנת ה"א ל' (1270) נשבה ארון האלוקים והוא בן ע"ו שנים. מקום מנוחתו שנוי במחלוקת. יש אומרים כי נקבר בעכו, ויש אומרים בחברון, יש אומרים בטבריה ויש אומרים בחיפה. זיע"א.

רבי משה ב"ר נחמן - הרמב"ן, נולד בגירונדה שבמחוז קטלוניה שבספרד, בשנת ד' תתקנ"ד (1194). עוד בעת שהיה הרמב"ם בחיי חיותו, הרמב"ם שהה אז במצרים ואילו הרמב"ן בספרד. למרות זאת בשנת ד' תתקצ"ה, כשהגיעה המחלוקת על ספרי הרמב"ם לשיאה, כתב הרמב"ן איגרת לרבי צרפת והאריך מאד בגודל ערך הרמב"ם, לאיגרתו היה משקל רב בשיכוכה של המחלוקת. מרותו היו רבינו עזרא מבעלי התוספות, ורבי אלעזר מגרמייזה בעל ספר "הרוקח".

מגדולי חכמי ספרד היה הרמב"ן, איש אשכולות מופלג בתורה ובחכמה. כתב פירוש על התורה, וספרים רבים נוספים בנגלה ובנסתר. הריב"ש כתב על הרמב"ן: "היה סיני ועוקר הרים, וכל דבריו כגחלי אש. ועליו סומכים בכל גלילות קטלוניה, כמשה מפי הגבורה". החיד"א בספר "שם הגדולים" כתב: "הרמב"ן, מלבד תוקף גדולת חכמתו בתלמוד... עוד היה חכם בחכמת המחקר ורופא מובהק ופילוסוף". ועוד: "זוכה הרמב"ן לגילוי אליהו הנביא זכור לטוב, ורמזיו בפירושו לתורה... עמוק מאד, כמו שכתב האר"י זצ"ל". הרמב"ן העמיד תלמידים הרבה, מביניהם הרב בעל התרומות, רבינו יונה גירונדי, הרשב"א והר"ן.

אמרו חכמי הטבע: היגון הוא חולי הלב, והדאגה הוא כלות הלב. אך דואג בתורה - אורך ימים ושנות חיים יוסיפו לו. ועל זה אמר שלמה ע"ה במשלי "יִרְאֵת ה' תוֹסִיף יָמִים וְשָׁנוֹת רַשְׁעִים תִּקְצְרֶנָּה".

עלילת הדם בארמון המחומש

בארגז שמתחתיו נראה מזויע, גויית ילד קטן מגואלת בדם היתה עטופה בטלית, נטל הגולם את הארגזים ופנה במהירות לעבר המהר"ל ומלוויו שהמתינו בדריכות. קשה היה לראות את תכולת הארגזים, אך המהר"ל צייה מיד את הגולם לעבור במנהרה אל עבר מרתפי המנזר, ולהטמין את הארגז עם גויית הילד במרתף היין האישי של הכומר. מיהר הגולם למלא אחר צויו של רבו. ובזמן זה, חפרו המהר"ל ומלוויו בור בארמון, אליו שפכו את תכולת צנצנות הדם, ניפצו לתוכו את הכלים, וכיסו את הכל בעפר באופן שלא יעורר חשד. לאחר מכן יצאו בזהירות ממרתף הארמון כשהם פונים לבתיהם, ובליבם נישאת תפילת הוידה ובקשת הצלה מריבון העולמים.

ערב פסח הגיע, עקרות בית חרוצות החלו בשעת בוקר מוקדמת להכין את תבשילי החג, עשן מדורות שריפת החמץ, מילא את רחובות היהודים בריח אופייני ומיוחד של חג החרות. כשלתע שישעו את שלות הרחוב היהודי, קולות שוטרים שפרצו בדהרה לעבר הגטו, נכונים לערוך בו חיפוש בהכוונתו של הכומר, אב המנזר. אימה גדולה התחוללה בגטו, נשים וילדים פרצו בכי וכולם ברחו אל בתיהם. הוראה נחרצת יצאה מביתו של המהר"ל לבני העיר פראג, להמשיך בהכנות לחג, ללא חשש. השוטרים רצו להחל בחיפוש בבתי היהודים, אך הכומר הערמומי, ניסה להניא אותם מכך, ושכנע את מפקד המשטרה להתחיל בחיפוש במבנים הקרובים לבתי העיירה, כמו... הארמון המחומש. מספר שוטרים ירדו לעבר מרתפי הארמון המעורר פחד ופלצות בלב כל מי שנכנס למבואותיו, הכומר שראה את היסוסם, נפנה לעברם וליה אותם כשהוא ממריץ אותם להודרז בחיפוש, לאחר שפנה כה וכה, נפנה כאילו באקראי לעבר מנהרה מסויימת, כשהוא קורא לשוטרים לסור עימו ולתור את מבואותיה. לא עברו דקות אחדות וכבר יצא הכומר כועס וזועם ממרתפי הארמון, כשהוא מפנה עורף למפקד המשטרה המביט אחריו נדהם, וחוזר בחרי אף למנזר... כשהגיע למנזר ציזה למשרתו שיסור למרתף היין להביא לפניו יין טוב לשכך את זעמו. ילדו הקט של משרת זה נעלם אך לפני מספר ימים, וליבו היה בל עימו. אך מתוקף תפקידו היה מחוייב לציית לכומר בכל דרישותיו. ריח צחנה קידם את פניו כשנכנס למרתף היין, הוא הביט בפליאה לפניו המרתף, ולפתע כאילו אחזו תזזית והוא נכנס בפראות מחפש אחר מקור הריח. בינות לחביבות היין נמצא ארגז ובתוכו... ילדו הקט שכה רבות טרחו לחפש אחריו. הוא קם בכבוד על רגליו ופנה לעבר המשטרה. מפקד המשטרה ששמע את דבריו החל להבין את המזימה האפילה שנקמה במרתפו של הכומר. באותו יום הובל הכומר אל בית האסורים ממתין למשפטו בעון רצח... ומאז לא נודעו עקבותיו, וחדלו הטרדתיו הרבות שהציקו ליהודי העיר פראג.

פראג, בירת צ'כיה. ערב פסח בגטו היהודי, לפני חמש מאות שנה. גם בביתו של רב העיר, המהר"ל, עסקו בהכנות אחרונות טרם בדיקת החמץ. איש אלוקים קדוש היה המהר"ל זיע"א, אשר השפתיים תלאנה מלספר את תפארת גדולתו. כשהגיע זמן בדיקת חמץ, התאספו בחדת קודש בני הבית, ומשמשו הזקן והנאמן רבי אברהם החל באמירת נוסח ביטול החמץ "כל חמירא וחמיעא", ולפתע ללא כל סיבה, כבה הנר. בזריזות אופיינית הדליק השמש הנאמן את הנר, אך גם הפעם באופן מפליא כבה הנר. בליט ברירה ניגשו בני הבית ליד מנורת השמן הקבועה בקיר, והשמש החל בקריאת הנוסח בארמית "כל חמירא וחמיעא דאיכא בחומשא...", הנוכחים תיקנו את השמש "דאיכא ברשותי!", והוא מהנהן ברוב טובו וקורא שוב את נוסח ביטול החמץ, ומפיו יוצאת שוב הטעות המביכה "...דאיכא בחומשא". עננה אפפה את הדרת פניו של המהר"ל הקדוש, הוא התרכז בסידור שבידו כשלפתע התבהרו פניו והוא לחש לאטו "מחומשא – עלינו לבדוק את הארמון המחומש, מזימה אפלה מאיימת לכבות את נר ישראל...", בדיקת החמץ שנערכה באותו ערב בביתו של המהר"ל הקדוש היתה מהירה מהרגיל, בסיימה ציזה לשמשו להכין את הגולם הידוע לבוא עמם כשהוא מצוייד בלפידים, יחד עם חתנו רבי יצחק כץ אל הארמון המחומש...

בניין נטוש עתיק יומין היה הארמון המחומש, ונקרא בשם זה משום שהיה בעל חמישה כתלים, מוזנח ועוזב היה הארמון ומתחתיו מתפתלות מנהרות חשאיות, שהשמועות היו אומרות שאחת מהן מובילה אל המנזר העירוני. תושבי העיר היו מתרחקים מן הארמון האפל, שהזדקר אל מול בית הכנסת הגדול של העיר פראג. לעבר בניין זה שמו פניהם המהר"ל מפראג ובני לוייתו. הרחובות היו ריקים מאדם, כאשר המשלחת החשובה התקדמה בזריזות ובחשאי, לעבר הארמון הנוטש. הכניסה אל הארמון לוותה בחשש, ריח אבק חריף קידם את פניהם, שריקות הרוח החודרת מבעד לחלונות השבורים הרעידה את ליבם. הם הדליקו את הלפידים וירדו לאיטם אל מרתפי הארמון כשהם לוחשים את המזמור "ישב בַּסֶּתֶר עֲלֵינוּ" שלוש פעמים בזה אחר זה. שקט מצמרר שרר במרתף, אך נוכחות של המהר"ל נסכה במשתתפים בטחון ושלוה. הם נכנסו לעמקי המרתף עד אשר נעשה המקום צר ומסוכן לחיי אדם, כאן פקד המהר"ל על הגולם להתקדם בגפו, ולהביא לפניו כל דבר חשוד שימצא. ואכן חושיו החדים של הגולם לא הטעוהו, באחד המשעולים נמצא ארגז ובו צנצנות דם כשעל כל אחת מהן היה מצויין שמו של אחד מנכבדי הקהילה, גם שמו של המהר"ל, חתנו ושמשו הנאמן התנוססו על הצנצנות. המראה שהופיע

וגר זאב עם כָּבֶשׂ

שוב הנכרי לירושלים ודרש לאכול מהאליה, תמורה כולם ובדקו בית דין אחרי ומצאו שהוא נכרי. שלחו לרבי יהודה בן בתירא: שלום לך רבי יהודה בן בתירא שאתה בניציבין - ומצודתך פרוסה בירושלים!

תנאי המחיה של הכבשה וצרכיה מועטים מאד, אך תנובתה ותועלתה לאדם רבה. החלב, כבשה מניבה בממוצע בשנה 370 ליטר חלב, חלב הכבשים הוא חלב עשיר, חמאתי ושומני יותר מחלב העזים, ומעט מלוח. בשר הכבש שומני, נימוח ורך במיוחד. אף הצמר הנגזז מהכבש הוא אחד מחומרי הגלם החשובים במוצרי הטקסטיל.

אמרו חז"ל על האיל שנברא בין השמשות שאותו עקד אברהם אבינו ע"ה במקום יצחק בנו, שלא יצא ממנו דבר לבטלה: אפרו של איל הוא יסוד של המזבח הפנימי, גידיו היו לעשרה נבלים של כינור שהיה דוד מנגן בו, עורו הוא אזור עור במתניו של אליהו זכור לטוב, שתי קרניו שופרות, קרנו של שמאל היא שתקע בה הקב"ה בהר סיני, וקרנו של ימין, שהיא גדולה משל שמאל, הוא עתיד לתקוע בה לעתיד לבוא!

עם ישראל משולים הם לכבשה בין שבעים זאבים, ובע"ה בעת בא הגאולה, הבריאה כולה תשנה את טבעה ואף הכבש יוכל לדור יחד עם טורפו ללא חשש, כפי שנאמר "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירביץ".

ביציאת מצרים נדרשה מסירות נפש גדולה מבנ"י כדי להקריב את השה ולהזות את דמו על משקוף הבית, כיון שהמצרים היו עובדים למזל טלה ואסרו לשחוט את הצאן. הקרבנות שנצטוו להביא בני"י, נועדו להביא את האדם להכנעה כלפי הקב"ה, ולשברון לב על החטא שעשה, ולכן צריך להביא לקרבן דווקא אמהמות שמטבען הן נכנעות.

הכבש נקרא בתורה אף כָּבֶשֶׂת, נָחַל, איל ועתוד. תכונה בולטת אצל הכבש נקראת תופעת העדר, נטייתו מובילה אותו להצטופף וללכת אחר מנהיג העדר. כמו שדרשו חז"ל, "מה צאן אחר בעלים כך ישראל נמשכין אחר גדוליהן". עדרים גדולים בעלי יותר מ-10000 כבשים נעים יחד כגוש אחד, באופן שרועה צאן בודד יכול לשלוט עליהן. כבשים שהופרדו מהעדר מגלים סימני מצוקה והם פועים בקול רם או בוטשים בקרקע.

בדומה לגמל שיש לו דבשת ובה הוא אוגר מים, אף לכבש יש מאגר מזון ונקרא אָלְיָה ומצוי באיזור הזנב, בו מרוכז בין שש לעשר קילו שומן. האליה אסורה באכילה, והיתה מוקרבת תמיד על גבי המזבח. חז"ל מספרים על נכרי שהיה עולה ואוכל פסחים בירושלים. ובא לפני רבי יהודה בן בתירא, התרברב ואמר לו, אתם אוסרים לשתף נכרי באכילת קרבן הפסח, ואני הרי אוכל! אמר לו רבי יהודה, האם נתנו לך מהאליה שהיא משובחת, אמר לו, לא. כשעלה

08.852.0.852 אקרא